HUMAN SCIENCES.UZ

ISSN 3093-8961 www.humansciences.uz

INSONSHUNOSLIK FANLARI JURNALI

JOURNAL OF HUMANITIES

ЖУРНАЛ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

2026

2-JILD | 2-SON

SAYT: https://humansciences.uz

HUMANSCIENCES.UZ

№ 2 (2)-2026

INSONSHUNOSLIK FANLARI JURNALI

JOURNAL OF HUMANITIES

ЖУРНАЛ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00 – TARIX FANLARI

Rajapov Mardonbek Qosimboy o'g'li
Tarix fanfari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
E-mail: mardonbekoff@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5245-6021

Xaynazarov Baxromjon Baxtiyorovich
Tarix fanlari doktori (DSc). Dotsent.
E-mail: bahrom_bek@mail.ru
ORCID: 0000-0002-1266-1557

Saidboboyev Zokirjon Abdukarimovich
Tarix fanlari nomzodi (Ph.D.). Professor.
E-mail: zsaidboboev@yahoo.com
ORCID: 0009-0008-3960-2427

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Urdushev Xamrakul
Iqtisodiyot fanlari nomzodi. Dotsent.
E-mail: x.urdushev@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4984-0214

Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich
Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc). Professor.
E-mail: bahriddin.bfa@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8591-6840

Avlokulov Anvar Ziyadullayevich
Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc). Professor.
E-mail: anvaravlokulovz@gamail.com
ORCID: 0000-0002-6683-8995

Norov Asror Egamberdiyevich
Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc).
E-mail: a.norov@ilmiy.uz

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich
Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc). Professor.
E-mail: a.ostonokulov@tsue.uz
ORCID: 0000-0003-2792-3174

Rustamova Sayyora Xatamovna
Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). V.b Dotsent.
E-mail: rustamova0302@mail.ru

Shadiyev Xamid Azimovich
Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc). Professor.
E-mail: su9795744@gmail.com

Nasirov Egamkul Ismailovich
Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc). Professor.
E-mail: e.nosirov@tsue.uz
ORCID: 0000-0002-9355-1973

Kuliboev Azamat Shonazarovich
Iqtisodiyot fanfari bo'yicha falsafa doktori (PhD). Dotsent.
E-mail: azamatkuliboyev@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3357-070X

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Turdiyev Bexruz Sobirovich
Falsafa fanlari doktori (DSc). Professor.
E-mail: bekiuz0302@yahoo.com
ORCID:ttps: 0000-0003-3260-3327

Bekbaev Rauf Rustamovich
Falsafa fanlari doktori (DSc). Dotsent.
E-mail: rauf.r.bekbaev@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5072-3379

Yusubov Jaloliddin Kadamovich
Falsaf fanlari doktori (DSc). Dotsent.
E-mail: yusubovjaloliddin@gmail.com
ORCID: 0009-0003-1401-7997

Yuldashev Nurbek Normurodovich
Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Katta ilmiy xodim.
O'zbekiston.
ORCID: 0000-0002-4628-8789

Eshnazarova Farida Jo'raqulovna
Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Dotsent.
E-mail: faridaeshnazarova4@gmail.com
ORCID: 0009-0000-2496-4443

Parpiyev Muxammadjon Tolibovich
Falsaf fanfari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Dotsent.
ORCID: 0009-0000-1869-9348

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Absalamova Gulmira Sharifovna
Filologiya fanfari bo'yicha falsafa doktori (PhD). Dotsent.
E-mail: gulmirasharifovna@gmail.com
ORCID: 0009-0005-6105-4752

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna
Filologiya fanlari nomzodi. Dotsent.
E-mail: salaxiddinovamusharraf@gmail.co
ORCID: 0000-0003-0534-5633

Ravshan Turakulovich
Filologiya fanfari bo'yicha falsafa doktori (PhD). Professor.
E-mail: docravshanniyazov@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6146-1789

Sanakulov Zayniddin Ibodullayevich
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). Dotsent.
O'zbekiston.
E-mail: z.sanakulov@cspu.uz
ORCID: 0000-0002-6952-7738

Bawetdinov Muxammeddin Kazimbekovich
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
E-mail: b_muxammed@karsu.uz
ORCID: 0009-0007-9826-175X

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Ixombekov Jasurbek Ilxombek o'g'li
Yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Katta o'qituvchi. E-mail: jafarbek22@mail.ru
ORCID: 0000-0002-9867-3363

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). Dotsent.
E-mail: bahtiyor.haqberdiyev@mail.ru
ORCID: 0000-0002-2208-7827

Erkulova Feruza Melikuziyevna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). Dotsent.
E-mail: feruzaerkulovauzb@gmail.com

Shirnazarova Zamira Allaberdiyevna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). E-mail: zamira.sh@terdpi.uz
ORCID: 0000-0001-9870-6295

Oymatova Nilufar Mirjamolovna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). E-mail: nilufar.oymatova@gmail.com

Eshchanova Xolida Xudayarovna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). E-mail: eshchanovaxolida@gmail.com

Karshieva Dilbar Eshpulatovna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). Dotsent.
E-mail: d.karshiyeva1986@gmail.com

Raxmatov Otabek Urinbosarovich
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD). E-mail: rahmatov.otabek@inbox.ru
ORCID: 0000-0003-1288-3042

23.00.00 – SIYOSIY FANLAR

Turayev Abrar Saloxiddinovich
Siyosiy fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Dotsent. E-mail: ijtimoiy2017@mail.ru
ORCID: 0000-0003-1741-6857

INSONSHUNOSLIK FANLARI elektron jurnali 2025-yil 6-iyunda 830912-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.
Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" mas'uliyati cheklangan jamiyati.

TAHRIRIYAT MANZILI:
Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

INSONSHUNOSLIK FANLARI JURNALI
2-jild, 2-son (Fevral, 2026). – 44 bet.

MUNDARIJA

IQTISODIYOT FANLARI

Sharipov Sherzod
RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA YOSHLARNI ISH BILAN BANDLIGINI TA'MINLASHDA KASBIY TA'LIM TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISH: XALQARO TAJRIBA VA KELAJAK KASBLARI MISOLIDA 5-8

FALSAFA FANLARI

Uraqov Nodirbek
MAHDUMI A'ZAMNING "SHARXI YAK GAZALI UBAYDULLOXON" RISOLASIDA BAG'RIKENGLIK G'OYALARINING TASAVVUFIY FALSAFIY TAHLILI 9-13

PEDAGOGIKA FANLARI

Burxonova Muxlisa
O'QISH SAVODXONLIGI DARSLIKLARDAGI BADIIY MATNLARNI O'QITISH ORQALI O'QUVCHILARDA 4K KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH 14-17

Xalikova Guli
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA AXLOQIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISHDA MULTFILMLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI 18-22

PSIXOLOGIYA FANLARI

Jo'rayeva Sohibjamol
ZAMONAVIY PEDAGOGNING IJTIMOIY TIPLARI 23-29

Тиллашайхова Хосият
ОСОБЕННОСТИ МОТИВАЦИОННО-ЦЕННОСТНОЙ СФЕРЫ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ СТАНОВЛЕНИИ СТУДЕНТОВ 30-34

Кадирова Наргиза
СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К ЛИЧНОСТИ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГА 35-39

Toshmatov Boboxon
UYALI ALOQA VOSITALARINING INSON RUHIYATIGA TASIRINING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI 40-43

Insonshunoslik fanlari jurnali
Journal of Humanities
Volume 2 | Issue 2 | 2026

IQTISODIYOT FANLARI – ECONOMIC SCIENCES

Article / Original Paper

RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA YOSHLARNI ISH BILAN BANDLIGINI TA'MINLASHDA KASBIY TA'LIM TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISH: XALQARO TAJRIBA VA KELAJAK KASBLARI MISOLIDA

Sharipov Sherzod Shavkatovich
O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasining,
"Investitsiyalar va kapital bozori" kafedrasi dotsenti v.b

Annotatsiya. Ushbu maqola raqamli transformatsiya sharoitida kasbiy ta'lim tizimining yoshlar bandligiga ta'siri va samaradorligini o'rganadi. Raqamli iqtisodiyot talablariga muvofiq ta'lim tizimini modernizatsiya qilish orqali yoshlarning ish bilan ta'minlanishini oshirish hamda iqtisodiyotda yuqori talabga ega kasblarni shakllantirish bo'yicha xalqaro tajribalar, statistik tendensiyalar va kelajak istiqbollari tahlil qilinadi. Shu bilan birga, kelajakda ehtiyoj yuqori bo'ladigan kasblar, raqamli kompetensiyalar va "Kasblar atlasi" asosida yo'nalishlar belgilab beriladi hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, yoshlar bandligi, kasbiy ta'lim, mehnat bozori, raqamli kompetensiyalar, ta'lim va bandlik integratsiyasi, kasblar atlasi, kelajak kasblari, inson kapitali, reskilling va upskilling, raqamli transformatsiya, ishchi kuchi sifati, texnologik taraqqiyot.

INCREASING THE EFFICIENCY OF THE VOCATIONAL EDUCATION SYSTEM IN ENSURING YOUTH EMPLOYMENT IN THE CONDITIONS OF DEVELOPING THE DIGITAL ECONOMY: ON THE EXAMPLE OF INTERNATIONAL EXPERIENCE AND FUTURE PROFESSIONS

Sharipov Sherzod Shavkatovich
Acting Associate Professor of the Department of "Investments and Capital Market" of the Banking and Finance Academy of the Republic of Uzbekistan

Annotation. This article studies the impact and effectiveness of the vocational education system on youth employment in the conditions of digital transformation. International experiences, statistical trends and future prospects for increasing youth employment and forming professions in high demand in the economy through modernization of the education system in accordance with the requirements of the digital economy are analyzed. At the same time, directions are identified and practical recommendations are developed based on professions, digital competencies and the "Atlas of Professions" that will be in high demand in the future.

Keywords: digital economy, youth employment, vocational education, labor market, digital competencies, integration of education and employment, atlas of professions, professions of the future, human capital, reskilling and upskilling, digital transformation, workforce quality, technological progress.

DOI: https://doi.org/10.47390/hum-i2v2y2026/n01

Raqamli iqtisodiyot va Work 4.0 konsepsiyasi sharoitida mehnat bozori strukturasida tub o'zgarishlar kuzatilmoqda. Raqamlashtirish, sun'iy intellekt va avtomatlashtirish natijasida ko'plab klassik ish o'rinlari kamayib borayotgan bir paytda, raqamli ko'nikmalar va kasbiy

ta'lim muhim omilga aylanishi talab etilmoqda. Bu jarayonda kasbiy ta'lim tizimi yoshlarni raqamli iqtisodiyotga tayyorlashda strategik ahamiyat kasb etadi.

Raqamli iqtisodiyot yoshlar uchun yangi ish imkoniyatlarini yaratmoqda: global frilans, raqamli tijorat, onlayn xizmatlar kabi maydonlar mehnat bozorida dinamik oʻsish koʻrsatmoqda. Shu bilan birga, raqamli tengsizlik, malaka va savodxonlik darajasi kabi muammolar ham mavjudligi qayd etiladi. Misol uchun, BMT TDning Oʻzbekistonda raqamli tadbirkorlik va yoshlar bandligi boʻyicha dasturi yoshlarning raqamli kompetensiyalarini oshirishga yoʻnaltirilgan.

Hozirgi kunda dunyo boʻyicha 15–24 yoshdagi yoshlar orasida taxminan 64.9 million nafar ishsiz yoshlar mavjud boʻlib, bu global yoshlar ishsizlik darajasini taxminan 13 % atrofida koʻrsatadi.

Xalqaro mehnat tashkiloti statistikasi shuni koʻrsatadiki, dunyo boʻyicha faqat taxminan 13.6 % yoshlar (15–24 yosh) texnik va kasbiy ta'limni tugatgan – ya'ni oʻrta maxsus ma'lumotga ega boʻlgan yoshlar darajasi. Bu yoshlar boʻyicha raqamli tayyorgarlik va mehnat bozoriga integratsiya darajasini bilishga yordam beradi.

Oʻtkazilgan tahlil natijalariga koʻra, mehnat bozorida kasbiy tayyorgarlikka ega boʻlmagan, faqat umumta'lim maktabini bitirgan yoshlar bilan solishtirganda, oʻrta maxsus ma'lumotli kasbiy ta'lim muassasalarini tugatgan yoshlarning bandlik darajasi barqarorroq va yuqoriroq ekani kuzatiladi.

1-jadval

Oʻrta va oʻrta maxsus ma'lumotli bitiruvchi yoshlarning bandlik darajasi

Ta'lim darajasi	Bandlik darajasi (%)
Faqat umumta'lim maktabini bitirgan	55–60 %
Oʻrta maxsus, kasbiy ta'limni tugatgan	70–75 %

Shu oʻrinda, statistik ma'lumotlar tahlil qilinganda umumiy oʻrta ta'lim maktablarini joriy 2025-2026-oʻquv yilda 446 502 nafar 11-sinfni bitiruvchi-yoshlar tugatadi, mehnat bozoriga kirib kelishi kutilmoqda. Ularning 40 foizini ta'limning keyingi bosqichi boʻlgan oliy ta'lim muassasalariga qamrab olishini prognoz qilinganda, 60 foizining kasbi va mutaxassislikka ega boʻlmagan yoshlar tashkil etmoqda.

2-jadval

Umumta'lim maktablari va texnikumlarni tugat(ayot)gan yoshlar soni

Oʻquv yili	Bitiruvchi-yoshlar soni	
	Maktab	Texnikum
2024/2025-oʻquv yili	**438 869**	**161 752**
2025/2026-oʻquv yili	**446 502**	**145 549**
2026/2027-oʻquv yili	**439 249**	**167 498**

Mazkur tahlillardan koʻrish mumkinki, mutaxassislikka ega boʻlmagan yoshlar bandlini ta'minlash masalasi, aholi soni oʻsish dinamikasiga asossan yildan yilga oshib borishi kutilmoqda. Bu esa, mazkur toifadagi yoshlar bilan ishlash tizimi keyingi 10-15 yillikda davlat siyosatining asosiy ustuvor, dolzarb masalasi boʻlib qoladi.

Bu holat kasbiy kompetensiyalarning mavjudligi yoshlarning ishga joylashish imkoniyatlarini kengaytirishini hamda ularning mehnat bozoriga moslashuvchanligini

oshirishini koʻrsatadi. Bu esa oʻz navbatida, kasbiy taʼlim tizimini takomillashtirish orqali yoshlar bandligini taʼminlash keyingi 10-15 yillikda ustuvor vazifalardan biri boʻlib qoladi.

Xorijiy davlatlarda kasbiy taʼlim tizimi samaradorligi tahlil qilinganda, Hindistonda “Future Right Skills Network” kabi tashabbuslar orqali kasbiy taʼlim muassasalari korrikulumi va infratuzilmasi yangilanmoqda, bu esa raqamli va 21-asr koʻnikmalariga mos tayyorlovni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Janubiy-sharqiy osiyo davlatlarida “Passerelles numériques” dasturi yoʻlga qoʻyilgan. Jumladan, Kambodja, Filippin va Vetnam kabi davlatlarda Passerelles numériques dasturi yordamida yoshlar 2 yillik professional tayyorlov orqali yuqori darajada band boʻlmoqda: ularning 95-96% atrofida bandlikka erishganligi kuzatilgan.

Germaniyada yangi Berufsvalidierungs- und Digitalisierungsgesetz (BVaDiG) qonuni orqali kasbiy taʼlimni raqamlashtirish, juda samarali kompetensiyalarni baholash va rasmiy boʻlmagan tajribalarni tan olish yoʻlga qoʻyilmoqda. Bu tizim yoshlar mehnat bozoriga kirish imkoniyatini kengaytiradi.

Global darajada raqamli iqtisodiyot eng tez oʻsayotgan ish sohalarini yaratmoqda. World Economic Forum maʼlumotlariga koʻra, Big Data mutaxassislari, fintech muhandislari, sunʼiy intellekt va mashina oʻrganish boʻyicha mutaxassislar eng tez oʻsayotgan kasblardir. Bu holat raqamli kompetensiyalarga boʻlgan talabning oshishini koʻrsatadi.

Shu bilan birga avtomatlashtirish natijasida oddiy ishlar soni pasaymoqda, bu esa kasbiy tayyorgarlikni doimiy yangilash zaruratini keltirib chiqaradi.

Shu sababli rivojlangan davlatlar mehnat bozorini tahlil qilish, yaqin kelajakda ehtiyoj yuqori boʻlgan kasblar boʻyicha “Kasblar atlasi”ni ishlab chiqishmoqda.

Tahlillarga koʻra 10-15 yillikda talab yuqori boʻlgan kasblar quyidagilar boʻlishi kutilmoqda: Big Data, Analitika, Sunʼiy intellekt(AI), mashina oʻrganish muhandisligi, FinTech mutaxassislari, Kiberxavfsizlik boʻyicha ekspertlar, Raqamli marketing va UX dizaynerlar, Yashil energiya va atrof-muhit injenerlari, Sogʻliqni saqlash texnologiyalari boʻyicha mutaxassislar shular jumlasidandir.

Bu yoʻnalishlar “Kasblar atlasi” deb nomlangan, global mehnat bozorining raqamli iqtisodiyotga mos boʻlgan eng istiqbolli yoʻnalishlar toʻplamiga mos keladi.

Yana bir jihatiga eʼtibor qaratish lozim, raqamli iqtisodiyot tezligi bilan harakatlanayotgan boʻlsa-da, yoshlar bandligini taʼminlashda ayrim xavflar mavjud, jumladan: malaka yetishmovchiligi, raqamli tengsizlik, frilans va gig-iqtisodiyotda mehnat huquqlarining himoyasi masalalari. Bu esa oʻz navbatida yoshlar bandligini taʼminlash tizimining beqarorlashtirishiga olib kelmoqda.

Yuqoridagilarni inobatga olib, oʻrta maxsus maʼlumotli yoshlar bandligini taʼminlash boʻyicha quyidagilar taklif etiladi:

1. Kasbiy taʼlim tizimini raqamli transformatsiyaga moslashtirish: reja asosida raqamli kompetensiyalarni taʼlim dasturiga kiritish.

2. Sertifikatlashtirish va malaka baholash mexanizmini kuchaytirish, shu jumladan real ish tajribasini tan olish.

3. Sanoat bilan hamkorlikni – “Dual taʼlim” tizimi imkoniyatlarini kengaytirish, korxonalar bilan oʻquv dasturlarini integratsiya qilish.

4. Monitar qoʻllab-quvvatlash va grantlar yaratish: yoshlarni startaplar va kichik raqamli biznesga jalb etish.

5. Hayot boʻyi oʻrganish strategiyasini qoʻllab-quvvatlash orqali doimiy reskilling[4] va upskilling[5] imkoniyatlarini taʼminlash.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot sharoitida kasbiy taʼlim tizimi samaradorligini oshirish yoshlarni bozor talablariga mos tayyorlash orqali bandlikni sezilarli darajada oshiradi. Xalqaro tajribalar taʼlim dasturlarini texnologik trendlar bilan uzviy bogʻlash va raqamli koʻnikmalarga eʼtibor qaratish orqali samaradorlikni oshirish mumkinligini koʻrsatadi. Oʻzbekiston kontekstida ham shu yondashuvlarni tatbiq etish iqtisodiy oʻsishga ijobiy taʼsir koʻrsatadi.

Adabiyotlar/Литература/References

1. World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2025.
2. OECD. Future of Education and Skills 2030.
3. Oʻzbekiston Respublikasi Yoshlar va raqamli iqtisodiyot boʻyicha BMTTD loyihasi.
4. Reskilling — bu shaxsning avvalgi kasbi yoki mutaxassisligini oʻzgartirgan holda, yangi kasb yoki mutlaqo yangi kompetensiyalarni egallashi, yaʼni “qayta kasb oʻrganish” jarayonidir.
5. Upskilling — bu shaxsning mavjud kasbi yoki lavozimi doirasida bilim, koʻnikma va malakalarini chuqurlashtirishi hamda yangilashi, yaʼni “malakani oshirish” jarayonidir.

SAYT: https://humansciences.uz

HUMANSCIENCES.UZ

№ 2 (2)-2026

INSONSHUNOSLIK FANLARI JURNALI

JOURNAL OF HUMANITIES

ЖУРНАЛ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

INSONSHUNOSLIK FANLARI elektron jurnali 2025-yil 6-iyunda 830912-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.
Muassis: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" mas'uliyati cheklangan jamiyati.

TAHRIRIYAT MANZILI:
Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com